

Πλαίσιο πολιτικής

Η παγκόσμια συναίνεση για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων —ιδιαίτερα όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και τους κινδύνους που πηγάζουν από αυτήν— αυξάνεται προοδευτικά, εστιάζοντας στην ανασφάλεια όσον αφορά τους πόρους, την κλιματική αστάθεια, τα κοινωνικά προβλήματα και το υψηλό οικονομικό κόστος. Η ευαισθητοποίηση ως προς τις διαφοροποιημένες επιπτώσεις των περιβαλλοντικών ζητημάτων στις γυναίκες και στους άνδρες και ως προς τους τρόπους με τους οποίους οι έμφυλες ανισότητες υπονομεύουν την ικανότητα των γυναικών να αντιδρούν σε αυτές τις απειλές, αυξάνεται, καθώς ενισχύεται από την ανάδειξη των διαφορετικών καταναλωτικών συνηθειών γυναικών και ανδρών.

Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής στην ΕΕ γενικά

- Υλοποίηση μέτρων στους τομείς της ενεργειακής απόδοσης, των βιώσιμων μεταφορών και της δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα, και ανάληψη πρωτοποριακού ρόλου στις διεθνείς συμβάσεις για την κλιματική αλλαγή.

Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ιούνιος 2012)

- Τονίζουν την επιτακτική ανάγκη βελτίωσης της ισότητας των φύλων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στον τομέα του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, ιδιαίτερα στους κλάδους των μεταφορών και της ενέργειας.
- Τονίζουν ότι οι έμφυλες προκαταλήψεις και στερεότυπα συμβάλλουν στη διαιώνιση ενός εκπαιδευτικού συστήματος και μιας αγοράς εργασίας διαχωρισμένων ως προς το φύλο, συμπεριλαμβανομένων των τομέων της πράσινης οικονομίας, που είναι ο τομέας με την πιο καθοριστική σημασία για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής (π.χ. μεταφορές και ενέργεια).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2007 -2012)

- Καλεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο να διασφαλίζουν ότι η δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής δεν επηρεάζει αρνητικά την ισότητα των φύλων και να εντάξουν τη διάσταση του φύλου στις πολιτικές για το κλίμα.
- Προτείνει τη μετάβαση σε μια «πράσινη οικονομία» και καλεί για έρευνα σχετικά με τις επιπτώσεις της στις γυναίκες και με τον ρόλο τους στην εν λόγω μετάβαση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Θεωρεί την ενέργεια και τις μεταφορές ως τομείς προτεραιότητας [COM(2013)0216 final].

Οι στρατηγικοί στόχοι της BPfA και οι δείκτες της ΕΕ

- ΙΑ.1.** Ενεργή συμμετοχή των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για το περιβάλλον σε όλα τα επίπεδα.
- ΙΑ.2.** Ενσωμάτωση έμφυλων προβληματισμών και έμφυλης οπτικής σε πολιτικές και προγράμματα για βιώσιμη ανάπτυξη.
- ΙΑ.3.** Ενίσχυση ή θέσπιση μηχανισμών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των αναπτυξιακών και των περιβαλλοντικών πολιτικών στις γυναίκες.

Οι δείκτες στον εν λόγω κρίσιμης σημασίας τομέα αναπτύχθηκαν προσφάτως, κατόπιν πρωτοβουλίας της δανικής προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ. Καθώς οι περιβαλλοντικές προκλήσεις είναι σημαντικές για την κατάσταση των γυναικών, οι εν λόγω δείκτες επικεντρώνονται στην επιρροή που έχουν οι γυναίκες σε σημαντικά πεδία λήψης αποφάσεων για την κλιματική αλλαγή, ιδιαίτερα όσον αφορά τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, αξιολογούν την αναλογία γυναικών και ανδρών στους τομείς των φυσικών επιστημών και της τεχνολογίας και αναλύουν τον έμφυλο διαχωρισμό στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών επιλογών. Οι δείκτες που αφορούν τον τρίτο και τέταρτο στρατηγικό στόχο του τομέα ΙΑ της BPfA δεν είναι ακόμη διαθέσιμοι. Επομένως, αυτοί οι στόχοι, που καλούν για καλύτερη ένταξη της διάστασης του φύλου στις περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα, παραμένουν προς επίτευξη.

Η βάση δεδομένων «Women and men in the EU — facts and figures» (Γυναίκες και άνδρες στην ΕΕ — Στοιχεία και αριθμοί) που ανέπτυξε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, παρέχει τα πιο πρόσφατα στοιχεία και πληροφορίες για αυτούς τους δείκτες είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

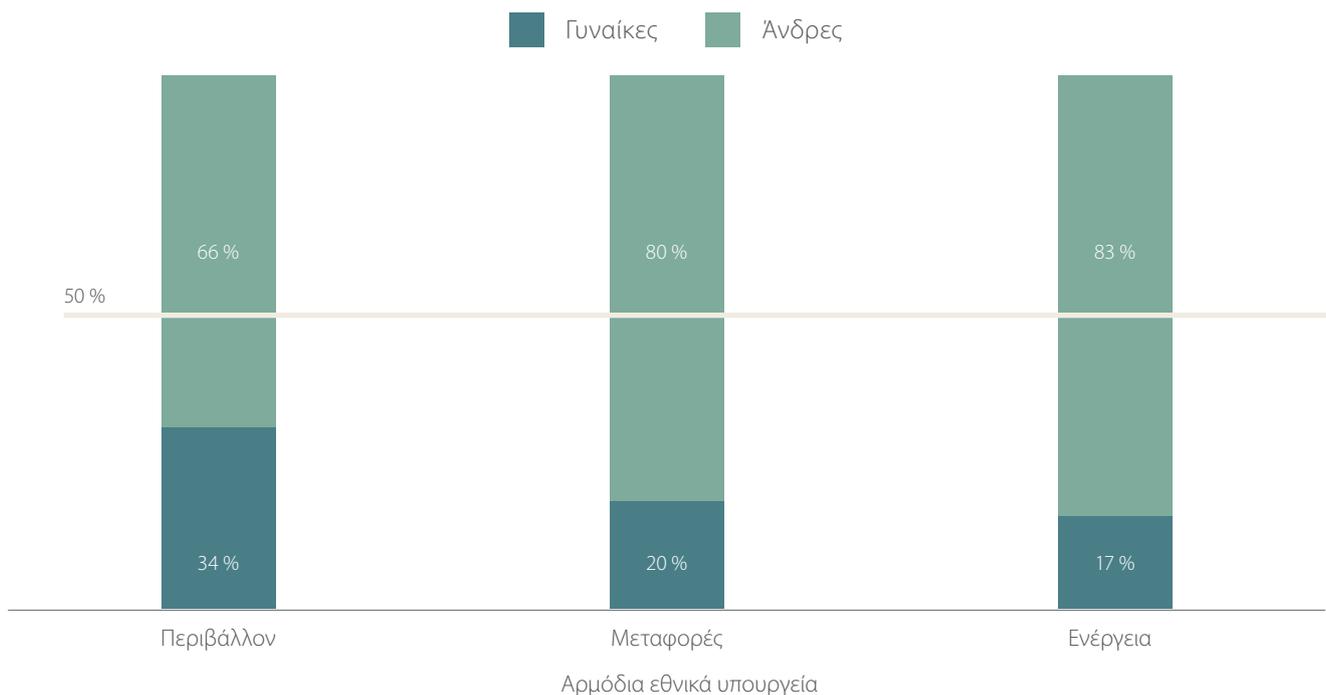
Πορίσματα από δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ

Αργοί ρυθμοί προόδου στη συμμετοχή των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για το περιβάλλον

Η συμμετοχή των γυναικών στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων για το περιβάλλον δεν αποτελεί μόνο δημοκρατική επιταγή, αλλά είναι υψίστης σημασίας για την εξέταση των τρόπων με τους οποίους οι περιβαλλοντικές πολιτικές και τα προγράμματα

ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΕ ΥΨΗΛΟΒΑΘΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ, 2011

Πηγή: EIGE, Ισότητα των φύλων και κλιματική αλλαγή, 2012.

επηρεάζουν τις γυναίκες και τους άνδρες. Η πλειονότητα των υπεύθυνων λήψης αποφάσεων στην ΕΕ στον εν λόγω τομέα είναι άνδρες και τα ανώτατα επίπεδα των υπουργείων που ασχολούνται με την κλιματική αλλαγή είναι ανδροκρατούμενα. Συνολικά, οι γυναίκες αντιπροσώπευαν το 19 % των υπουργών και το 34 % των ανώτατων στελεχών διοίκησης στα Υπουργεία Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Μεταφορών στην ΕΕ το 2013.

Οι γυναίκες σημειώνουν μεγαλύτερη επιτυχία στην ανάληψη ανώτατων θέσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, σε σύγκριση με τον τομέα της ενέργειας και των μεταφορών. Το 2011 η καλύτερη εκπροσώπηση γυναικών παρατηρήθηκε σε υπουργεία περιβάλλοντος, καθώς γυναίκες κατείχαν περίπου το ένα τρίτο των θέσεων ανώτατου επιπέδου στα υπουργεία (34 %).

Αντίστοιχα, οι γυναίκες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται σε φορείς που ασχολούνται με το κλίμα σε επίπεδο θεσμών της ΕΕ. Το 2013 οι γυναίκες κατείχαν περίπου το ένα τέταρτο (27 %) των θέσεων λήψης αποφάσεων στις αντίστοιχες Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η εκπροσώπηση των γυναικών είναι φαινομενικά καλύτερη στις επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που ασχολούνται με το κλίμα: οι γυναίκες αποτελούν το 38 % των μελών των αντίστοιχων επιτροπών, με μεγαλύτερη εκπροσώπηση στον τομέα του περιβάλλοντος, καθώς αποτελούν το 49 % των μελών της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων.

Το φαινόμενο της «γυάλινης οροφής» φαίνεται να είναι εδραιωμένο τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ, με αναλογική μείωση των γυναικών στις πιο υψηλόβαθμες θέσεις.

Αύξηση του αριθμού των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σχετικά με την κλιματική αλλαγή σε διεθνές επίπεδο

Η πρόοδος των γυναικών ήταν μεγαλύτερη στους βασικούς θεσμούς του ΟΗΕ που ασχολούνται με το κλίμα, ιδιαίτερα

στα επικουρικά όργανα της σύμβασης-πλαίσου των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC), όπου η εκπροσώπηση των γυναικών αυξήθηκε σταθερά μεταξύ 2009 και 2012.

Όσον αφορά τις αντιπροσωπείες στη Διάσκεψη των Συμβολομένων Μερών του ΟΗΕ, οι γυναίκες σημείωσαν επίσης πρόοδο τα τελευταία πέντε χρόνια, ωστόσο σε μικρότερο βαθμό: από 36 % (2004-2008) σε 39 % (2008-2012).

Οι άνδρες εξακολουθούν να κυριαρχούν στους τίτλους σπουδών που σχετίζονται με την τεχνολογία

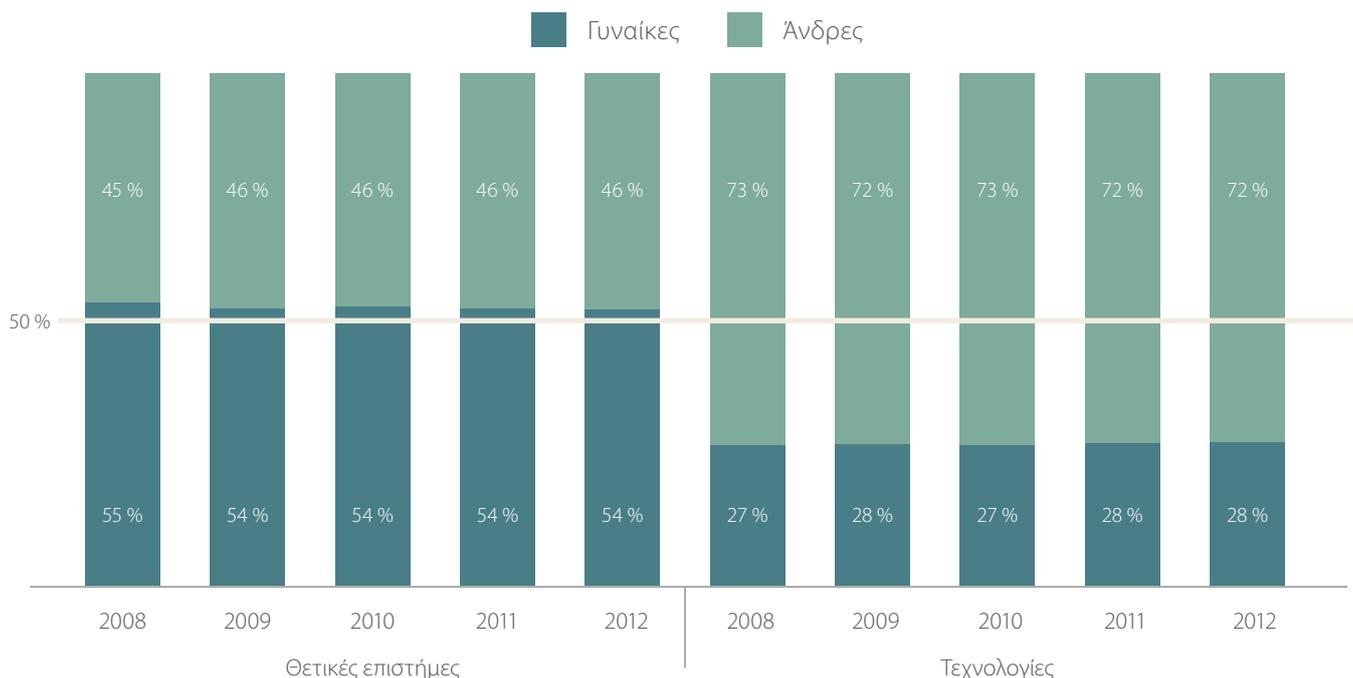
Υπάρχουν επτά τομείς σπουδών που τυπικά υποστηρίζουν την επαγγελματική σταδιοδρομία στους κλάδους του περιβάλλοντος, της ενέργειας και των μεταφορών —οι οποίοι κατηγοριοποιούνται είτε ως θετικές επιστήμες (βιοεπιστήμες και φυσικές επιστήμες) είτε ως τεχνολογίες (μηχανολογία και συναφή επαγγέλματα, μεταποίηση, αρχιτεκτονική και κατασκευές, μεταφορικές υπηρεσίες, και προστασία του περιβάλλοντος). Σε ολόκληρη την ΕΕ, υπάρχει καλή ισορροπία στην εκπροσώπηση των φύλων στις θετικές επιστήμες, παρόλο που οι άνδρες εξακολουθούν να κυριαρχούν στους τίτλους σπουδών που σχετίζονται με την τεχνολογία.

Με βάση την υπόθεση ότι η πρόσβαση σε θέσεις εργασίας σε τομείς που σχετίζονται με το περιβάλλον απαιτεί προσόντα στους προαναφερόμενους τομείς, οι γυναίκες έχουν ελάχιστες ή περιορισμένες πιθανότητες για είσοδο στη σχετική απασχόληση και για πρόοδο στους συγκεκριμένους κλάδους. Το 2010 οι γυναίκες αποτελούσαν μόλις το ένα πέμπτο (22 %) των εργαζόμενων στην ΕΕ στους τομείς παροχής ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού, μεταφοράς και αποθήκευσης.

Τα εκπαιδευτικά προσόντα ενδέχεται να μην είναι ο μόνος περιορισμός για τη συμμετοχή και πρόοδο των γυναικών στους κλάδους της ενέργειας και των μεταφορών. Στους λοιπούς παράγοντες συγκαταλέγονται τα σταθερά εδραιωμένα έμφυλα

ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ, 2008-2012

Πηγή: Eurostat, Στατιστικά στοιχεία για την εκπαίδευση

στερεότυπα, η πίεση για συνεχή ταξίδια, καθώς και το δυσμενές για τις γυναίκες περιβάλλον εργασίας.

Εντούτοις, είναι δυνατόν να υποθέσουμε ότι η εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα των τεχνολογιών διευκολύνει την απασχόληση στους εν λόγω κλάδους. Επομένως, η υποεκπροσώπηση των γυναικών μεταξύ των αποφοίτων του εν λόγω τομέα λειτουργεί ως εμπόδιο για τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»,

η οποία στοχεύει στην καταπολέμηση του κατακερματισμού μεταξύ των εργαζόμενων στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, απειλείται η επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών (2010-2015), η οποία αναγνωρίζει τον διαχωρισμό τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην αγορά εργασίας ως βασική αιτία για το έμφυλο χάσμα αμοιβών.

Χρήσιμες πρωτοβουλίες:

Έχουν εφαρμοστεί **ποικίλες προσεγγίσεις για την ένταξη της οπτικής του φύλου στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για το περιβάλλον** από τα κράτη μέλη. Το πρόγραμμα της Αυστρίας για το κλίμα προώθησε την ενεργή συμμετοχή των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων περιβαλλοντικής πολιτικής και την ένταξη της οπτικής του φύλου σε αυτές. Στην Αυστρία, ο δήμος της Βιέννης εδώ και είκοσι χρόνια αναπτύσσει σχεδιασμό που ανταποκρίνεται στις ανάγκες κάθε φύλου και θέματα που σχετίζονται με το φύλο εντάσσονται επαρκώς στον αστικό σχεδιασμό. Στη Γερμανία, το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος, Προστασίας της Φύσης, Ανοικοδόμησης και Πυρηνικής Ασφάλειας (BMUB) εφαρμόζει την κατευθυντήρια αρχή της ισοτιμίας των φύλων, τόσο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του όσο και με χρηματοδότηση έργων μέσω εταιρών.

Αυξημένη εφαρμογή της ένταξης της διάστασης του φύλου σημειώθηκε στη Λιθουανία, όπου τα εθνικά προγράμματα για ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες έχουν αντιμετωπίσει ζητήματα που αφορούν τις γυναίκες και το περιβάλλον από το 2003. Σε αυτά περιλαμβάνεται η προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ ΜΚΟ μέσω της ενσωμάτωσης θεμάτων ισότητας στα περιβαλλοντικά έργα, καθώς και μέσω κρατικών περιβαλλοντικών προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ευκαιρίας για αμοιβαία οφέλη από τα αποτελέσματα των εν λόγω έργων. Στη Σλοβενία, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 ενθάρρυνε συστηματικά την ισότητα ευκαιριών και προσβασιμότητας σε όλα τα μέτρα. Στη συνέχεια, θεσπίστηκε νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, το οποίο θέτει στόχους βιωσιμότητας. Τα μέτρα γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και για την ενίσχυση της ισότητας των φύλων. Στην Τσεχική Δημοκρατία το 2010, το Υπουργείο Περιβάλλοντος ανέπτυξε μια προσέγγιση για την ένταξη της οπτικής της ισότητας των φύλων σε έργα και σχέδια με σημαντικό αντίκτυπο για το περιβάλλον, όπως σχέδια κατασκευών, αστικού πρασίνου ή υπηρεσιών μεταφορών, όπως η απομάκρυνση και πρόληψη διαρροής ουσιών που συνδέονται στενά με την υγεία των γυναικών.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΙΑ: ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΟΔΟΥ

- Η εκπροσώπηση των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων για το περιβάλλον και σε διεθνείς αντιπροσωπείες στα Επικουρικά Όργανα της UNFCCC βελτιώθηκε.
- Η παρουσία γυναικών σε τομείς σπουδών και επαγγέλματα που σχετίζονται με το περιβάλλον αυξήθηκε.
- Εντείνονται οι συζητήσεις σχετικά με τη διασύνδεση μεταξύ της κλιματικής αλλαγής και του φύλου.
- Τα κράτη μέλη στοχεύουν στην αύξηση της παρουσίας των γυναικών στην εκπαίδευση στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας.

ΕΜΠΟΔΙΑ

- Οι παγκόσμιες προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, επηρεάζουν με διαφορετικό τρόπο τις γυναίκες και τους άνδρες.
- Οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για το περιβάλλον σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές).
- Οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται σε όλους τους τομείς σπουδών που σχετίζονται με το περιβάλλον και ιδιαίτερα σε σπουδές, επαγγέλματα και θέσεις πολιτικής ευθύνης που σχετίζονται με την ενέργεια και τις μεταφορές.
- Η ένταξη της διάστασης του φύλου στις περιβαλλοντικές πολιτικές αποτελεί πρόκληση και στόχοι που αφορούν το φύλο σπάνια περιλαμβάνονται στις περιβαλλοντικές στρατηγικές.
- Η κατανόηση των έμφυλων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας είναι ανεπαρκής.

Η μελλοντική πορεία για την ΕΕ

- Βελτίωση της κατανόησης της σχέσης μεταξύ του φύλου και του περιβάλλοντος ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών πολιτικών ή προγραμμάτων στις γυναίκες και στους άνδρες.
- Αποτελεσματική ένταξη έμφυλων θεωρήσεων κατά τη διαδικασία ανταπόκρισης στις παγκόσμιες προκλήσεις (π.χ. κλιματική αλλαγή, πράσινη ανάπτυξη).
- Αναγνώριση του γεγονότος ότι οι γυναίκες ενδέχεται να είναι πιο ευάλωτες στις κλιματικές αλλαγές και ειδικότερα εξέταση των επιπτώσεων σε γυναίκες που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες.
- Διασφάλιση της έμφυλης ευαισθητοποίησης των πολιτικών ευαίσθητων μέσω της εξισορρόπησης της εκπροσώπησης των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και η συνεισφορά των γυναικών.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N